

ЕФЕКТИВНИЙ МОНІТОРИНГ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Проблема створення конкурентного середовища між вищими навчальними закладами України та інших держав передбачає для кожного суб'єкта освітнього процесу пошук компетентних переваг, розробку освітніх програм, забезпечення якості навчання тощо. Це надасть можливість їхнім випускникам отримати актуальні загальні та професійні компетентності та необхідні програмні результати навчання.

Зрозуміле визначення освітньої програми надає Закон України «Про вищу освіту» [1], відповідно до положень якого вона представлена єдиним комплексом освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої кваліфікації. Освітня програма має логічні складові, до яких відносяться: інтегрована компетентність, загальні та професійні компетентності, перелік освітніх компонентів із кількістю кредитів ЄКТС, кваліфікаційні вимоги до навчально-педагогічних працівників, очікувані програмні результати навчання, які здобувач вищої освіти має оволодіти шляхом вивчення освітніх компонент програми.

Зміна потреби у фахівцях на ринку праці, зміни у здобутках певної галузі знань вимагають моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм у будь-якому вищому навчальному закладі. Моніторинг необхідно проводити задля задоволення потреб здобувачів вищої освіти та роботодавців. Метою моніторингу є також необхідність постійного підвищення якості вищої освіти, забезпечення високої результативності організації освітнього процесу.

Відповідно, моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм неможливо провести без за участі зацікавлених сторін (студентів, роботодавців, науково-педагогічної спільноти, випускників, інших стейкхолдерів). Ця процедура передбачає проведення відповідних заходів щодо збору, аналізу інформації щодо цілого переліку питань стосовно змістовності програми, якості викладання та організації освітнього процесу.

Зазвичай підставою проведення моніторингу освітніх програм є розроблені положення вищих навчальних закладів щодо розробки, моніторингу, періодичного перегляду чи оновлення, а також закриття освітніх програм. Моніторинг доречно проводити двічі на рік задля підтвердження їхньої актуальності з урахуванням тенденцій розвитку галузі знань, попиту на фахівців на ринку праці, підвищення якості викладання освітніх компонент та результативності організації освітнього процесу, задоволення потреб здобувачів вищої освіти та роботодавців. Ми також вважаємо, що освітні програми мають вдосконалюватися не тільки шляхом опитування зацікавлених сторін, тобто на підставі зворотного зв'язку. Вони мають вдосконалюватися й на підставі прогнозування. Мають враховуватися тенденції розвитку суспільства загалом як в Україні, так і в зарубіжних країнах, тенденції розвитку ринків праці відповідної академічної області, міграція населення тощо.

Моніторинг освітніх програм мають здійснюватися гарантими, групами забезпечення освітніх програм спеціальності, відповідними випусковими кафедрами та структурними підрозділами із забезпечення якості вищої освіти, що створені у вищому навчальному закладі. Кожний суб'єкт проведення моніторингу має перевіряти актуальність своїх питань освітньої програми.

Так, випускові кафедри мають проводити моніторинг якості змісту освітньої програми підготовки фахівців і, відповідно, проводити оцінювання щодо:

- змістовного наповнення освітніх програм освітніми компонентами;

- досягнення програмних результатів навчання за освітніми програмами,
- дотримання принципів навчання, орієнтованого на здобувачів освіти (наявність можливостей у здобувачів освіти здійснювати вибір форми навчання, можливість формування індивідуальної траєкторії навчання, навчання за індивідуальним графіком, участь у розробці та перегляді освітніх програм, доступність для студентів процедур оцінювання тощо);
- наявності, якості й доступності навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів;
- контрольних заходів та критеріїв оцінювання за компонентами освітніх програм;
- кадрового забезпечення освітніх програм, забезпечення підвищення кваліфікації та педагогічної майстерності викладачів;
- матеріально-технічного забезпечення викладання на освітніх програмах;
- забезпечення поєднання навчання та дослідження під час реалізації освітніх програм;
- дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу.

Гарант та група забезпечення освітніх програм спеціальності має відстежувати такі питання своєї освітньої програми:

- актуальність мети та цілей навчання за освітньою програмою;
- змістовне наповнення освітніх програм, відповідність стандартам вищої освіти [2];
- коректність структурно-логічної схеми розподілу освітніх компонентів;
- врахування інтересів стейкхолдерів, залучення роботодавців до освітнього процесу;
- забезпечення необхідного рівня якості освітніх програм відповідно до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [3];
- публічну доступність освітньої програми.

Структурні підрозділи із забезпечення або підвищення якості освіти при проведенні моніторингу мають здійснювати:

- організацію й аналіз опитувань, (анкетувань, оцінювань): здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників з питань організації освітнього процесу за освітніми програмами;
- організацію й аналіз опитувань випускників та представників ринку праці (роботодавців) з питань якості освітніх програм та підготовленості випускників до професійної діяльності.

За результатами моніторингу освітньої програми приймаються рішення про:
оновлення освітньої програми;
модернізацію освітньої програми;
закриття освітньої програми.

Освітня програма має оновлюватися щорічно в частині структурних складових освітньої програми, зокрема змісті робочих програм освітніх компонентів, програм практик, навчальних планів, заходах і методах навчання, тощо. Рішення про закриття має прийматися Вченою радою відповідного закладу вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 21.12.2017 р. № 1648. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf>
3. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 р. № 977. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>